

گزارش تحقیق و تفحص درباره عملکرد سازمان حفظ نباتات

بخش اول: مقدمه و بیان مسأله

در ابتدای قرائت این گزارش، لازم به ذکر است که نقش و عملکرد سازمان حفظ نباتات به طور مستقیم و غیره مستقیم با ایمنی غذایی، سلامت آحاد مردم و نهایتاً بروز انواع بیماری ها از جمله انواع سرطان و تومورزایی؛ عقیمی و ناباروری؛ جهش ژنتیکی؛ نقص جنین؛ مشکلات تنفسی، خونی، کلیوی، کبدی، پوستی و بسیاری از امراض دیگر ناشی از عوارض سموم شیمیایی و به تبع آن هزینه های درمانی مترتب بر آن و همچنین عوارض زیست محیطی و جانوری ارتباط دارد که از این حیث؛ تحقیق و تفحص از عملکرد «سازمان حفظ نباتات» بر حسب جایگاه نظارتی نمایندگان محترم و منطبق با ماده (۲۱۴) قانون آئین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی در تاریخ چهارم مرداد ماه سال ۱۴۰۱ با (۱۶۳) رأی موافق، (۴۲) رأی مخالف و (۱۱) رأی ممتنع از مجموع آراء (۲۱۳) نماینده حاضر در آن جلسه به تصویب رسید که گزارش آن به شرح ذیل ارائه و رسیدگی قضائی آن ضرورت دارد.

بخش دوم: فرآیند تحقیق و تفحص

بررسی موضوعات اصلی مندرج در محورهای چهارده گانه تحقیق و تفحص

۱ (نقش و عملکرد سازمان حفظ نباتات در حوزه آفت کشهای گیاه پایه و بیولوژیک

سازمان حفظ نباتات از سال ۱۳۴۶ تاکنون در قبال موضوع آفت کشهای بیولوژیک صرفاً و غالباً به خرید و واردات بسیار محدود عوامل کنترل بیولوژیک آفات و ارائه دستور العمل اجرائی آن بسنده کرده است و از آن سال تاکنون، فقط (۵) شرکت در حوزه آفت کشهای گیاه پایه و بیولوژیک دارای پروانه هستند و تعداد (۳) شرکت نیز با موانع و سلايق مدیریتی و بررسی هیات نظارت بر سموم معطل مانده اند. به عبارت دیگر و به طور کلی تعلل (۳) الی (۱۱) ساله در انجام امور مربوط به اختراع و تولید داخلی آفت کشهای گیاه پایه و بیولوژیک و نبود شرایط مناسب مربوط به هر یک از فرآیندها از جمله معطل نگه داشتن حدود سه (۳) ساله یک محصول بیولوژیک در آزمایشگاه وابسته به بخشی از مدیریت سازمان حفظ نباتات؛ تعلل و در نوبت قرار گرفتن طرح در هیات نظارت و اطاله زمان توسط موسسه تحقیقات گیاه پزشکی؛ همگی زمینه سرخوردگی نخبگان این حوزه را فراهم کرده است. این در حالی است که (۱۷۲)

شرکت وارد کننده سموم آماده شیمیائی و (۱۰۳) شرکت فرمولاتور وارد کننده سموم تکنیکال شیمیایی از هیات نظارت بر سموم این سازمان پروانه اخذ کرده اند.

۲ (نقش و عملکرد سازمان حفظ نباتات و کارکنان و مسئولین آن در حوزه تکالیف قانونی

لازم به ذکر است که تأمین مقدار هر یک از سموم شیمیائی مورد نیاز کشور تا قبل از سال ۱۳۹۸ بدون اعلان میزان نیاز کشور از طریق سازمان حفظ نباتات رأساً توسط شرکت‌های عضو انجمن وارد کنندگان سموم شیمیائی آماده مصرف و تکنیکال صورت می گرفت و از سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ به بعد بر اساس نیازسنجی و تابع یک برآورد استانی و ملی و پیش بینی روند آب و هوایی و نهایتاً احتمال شیوع آفات در مناطق مختلف کشور از طریق سازمان حفظ نباتات به انجمن ها و شرکت های عضو انجمن ابلاغ شده است.

طبق آمار به دست آمده از گمرک جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۱ بالغ بر (۲۹۹) میلیون لیتر/ کیلو سموم شیمیایی اعم از آماده مصرف و تکنیکال به کشور وارد شده است که بالغ بر ۲۲۷۸ میلیون دلار بدان اختصاص یافته است و نکته با اهمیت آنکه بخشی از سموم فوق الذکر؛ شامل سمومی شیمیائی ای است که نام آن سموم در جدول سموم شیمیائی منسوخ و یا تعلیق شده توسط سازمان حفظ نباتات قرار گرفته است.

الف) نقش مستقیم مدیران و کارکنان سازمان حفظ نباتات در حوزه واردات توزیع و عرضه سموم شیمیائی علیرغم نص صریح اصل (۱۴۱) قانون اساسی و قوانین موضوعه؛ تعدادی از پرسنل ستادی سازمان حفظ نباتات و تشکیلات وابسته استانی و شهرستانی و یا وابستگان آنها؛ در لیست هیات مدیره و مدیر عاملی شرکتهای وارد کننده و با توزیع کننده سموم شیمیایی هستند.

ب) نقش مدیران و کارکنان سازمان حفظ نباتات در حوزه صدور پروانه ها و تأیید فنی و ثبت سفارش برای واردات سموم شیمیائی

-بررسی عملکرد برخی از کارکنان و مدیران سازمان حفظ نباتات از سنوات گذشته بیانگر تخلفات و جرم مکرر از بابت صدور پروانه از جمله برای (۳۶) شرکت در بهمن و اسفندماه ۱۴۰۱ بدون تکمیل پرونده و نقص مدارک الزامی از جمله نبود گزارش بازدید از خط تولید و با انبار است و همچنین تخلف در تأیید فنی و ثبت سفارش واردات سموم شیمیائی ممنوعه و حتی برای شرکتهایی است که فاقد خط تولید بوده اند. به عنوان نمونه میتوان به اعطای مجوز واردات (۲۰۰) تن سموم تکنیکال قبل از صدور و اخذ پروانه

فرمولاسیون برای شرکت آ. س. آ (آرمان سبز آدینه) و یا نقص بخشنامه های ممنوعیت صدور مجوز واردات برخی از سموم شیمیایی آماده مصرف؛ با توجه به عوارض زیست انسانی، جانوری و محیطی متعدد؛ اشاره کرد و همچنین نبود و یا معدوم شدن برخی اسناد و مدارک مرتبط از پرونده شرکت های فوق الذکر.

ج) نقش مدیریت و کارکنان سازمان حفظ نباتات در حوزه تأیید و تخصیص ارز برای واردات سموم شیمیایی لازم به ذکر است که مسئولیت تأیید و تخصیص ارز در سنوات ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به ریاست سازمان حفظ نباتات و اگذار شد که بر اساس مصوبه هیات وزیران می بایست ارز تأمین شده صرفاً به واردات فقط سموم تکنیکال اختصاص می یافت اما متأسفانه با نقض مصوبه هیات وزیران در دو سال مذکور مجموعاً بیش از (۲۸۰) میلیون دلار از (۵۴۰) میلیون دلار ارز ترجیحی (۴۲۰۰) تومانی را برای واردات سموم شیمیایی آماده مصرف و بخش اندکی را برای تجهیزات و عوامل مبارزه بیولوژیک تأیید و تأمین شد. در این راستا بررسی نقش و عملکرد رئیس وقت سازمان حفظ نباتات و مدیر کل حوزه ریاست و برخی دیگر از مدیران و کارکنان این سازمان بیانگر تخلفات و جرم محرز در تأیید فنی و ثبت سفارش نوع سموم برای شرکت های موضوعه و ارز تأمین شده برای آنها و حتی در تراکنشهای مکرر می باشد. شایان ذکر است که تخلف شرکت های موضوعه تا حدی پیش رفته است که اکثر شرکتهایی که ارز ترجیحی تخصیصی را در سنوات مذکور دریافت کرده اند واردات منطبق با ثبت سفارش مربوطه را نداشته اند که این رقم برای سال ۱۳۹۷ حدود (۸۴) میلیون دلار از (۲۳۹) میلیون دلار و برای سال ۱۳۹۸ بالغ بر (۴۴) میلیون دلار از (۳۰۱) میلیون دلار را شامل میشود و زمینه کسب حدود (۸۹۹) میلیارد تومان منافع در سال ۱۳۹۷ و بالغ بر (۴۷۰) میلیارد تومان منافع در سال ۱۳۹۸ را برای آن شرکت ها رقم زده است. این گونه تخلفات محرز و به شرح گزارش تفصیلی از جمله اختصاص ارز به شرکتی که فاقد پروانه ترکیب نمودن مواد شیمیایی فرمولاسیون) بوده و در سال ۱۳۹۹ پروانه مذکور را اخذ کرده است.

د) نقش سازمان حفظ نباتات در ارتباط با توزیع و عرضه سموم شیمیایی قاچاق و تقلبی

- لازم به ذکر است که مطابق با بند (ب) ماده (۳۶) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز وزارت جهاد کشاورزی (سازمان حفظ نباتات) کاشف در امر قاچاق محسوب می شود و این سازمان به منظور برخورد قانونی با فروشندگان سموم قاچاق و تقلبی مکلف بوده تا علیه متخلفان مذکور در مراجع قضائی ذی صلاح بالاحص دادگاه انقلاب از بابت ایمنی غذایی و سلامت آحاد جامعه اقدام به اقامه دعوی نماید.

-یکی از بزرگترین تخلفات برخی از مدیران سازمان حفظ نباتات از جمله مدیر کل وقت دفتر کنترل آفات در ایجاد نوعی از شبکه قاچاق سموم شیمیایی؛ واگذاری امتیاز واردات چندین برابر نیاز سالانه کشور به برخی از شرکت ها در زمان اعلام ممنوعیت سال تدارک و ممنوعیت سال واردات برای سمومی است که زبان و خسارات انسانی از بابت سرطان و تومورزایی و بروز سایر بیماری های صعب العلاج و همچنین ماندگاری سنواتی در خاک موجب ممنوعیت استفاده از آن شده است. در این خصوص آمار گمرک جمهوری اسلامی بیانگر واردات سموم ممنوعه شیمیایی حتی در سنوات پس از ممنوعیت واردات است که برای (۴۲) نوع سم شیمیایی که غالباً از سال ۱۳۹۵ مسوخ شده اند؛ تا سال ۱۴۰۰ به میزان (۴۲,۵۷۰,۰۷۹) لیتر / کیلوگرم سموم ممنوعه وارد کشور شده و بیش از (۲۲۶) میلیون دلار برای آن تأمین ارز شده است که تخلف مدیران وقت دفتر آفت کش ها محرز می باشد.

-گاهی هم موضوع قاچاق صرفاً معطوف به عرضه آفت کشتهای غیر مجاز نبوده و شامل قاچاق انواع بذر، نهال و میوه می شود که در این حالت علاوه بر ضرر به تولید و اقتصاد کشاورزی، موجب ورود برخی از آفات و بیماری های گیاهی از جمله «روگوز گوجه فرنگی» به کشور شده و طغیان لجام گسیخته آن آفات و حتی بیماریهای گیاهی جدید موجب تحمیل هزینه های تأمین آفت کشتهای مربوطه و منابع ارزی آن شده است.

هـ) نقش حقوقی سازمان حفظ نباتات در ازاء تخلفات حوزه سموم و آفات

بررسی اسناد و مدارک بدست آمده حکایت از ابهام در ضعف مستمر در عملکرد و رویه حقوقی سازمان حفظ نباتات در ازاء تخلفات عدیده در طی سنوات مورد بررسی در سطح درون سازمانی و برون سازمانی دارد. عملکرد حقوقی این سازمان در خصوص تخلفات درون سازمانی معطوف به تذکر و درج تذکر و یا توییح در پرونده و با معرفی به هیأت رسیدگی به تخلفات اداری شده است که نهایتاً تیرئه افراد را به دنبال داشته است و در ازاء تخلفات برون سازمانی غالباً به سازمان تعزیرات حکومتی ارجاع شده است در صورتی که مثلاً توزیع خارج از شبکه حکم قاچاق داشته و به دلیل آن که ارتباط مستقیمی با سلامتی آحاد جامعه و اختلال در بازار دارد می بایست طرح شکایت در مراجع کیفری از جمله دادگاه انقلاب و با مجتمع رسیدگی به مفاسد اقتصادی و یا دادستان کل کشور صورت می گرفت.

و) نقش ریاست وقت سازمان حفظ نباتات در حوزه تامین منافع جانبی و صنفی بررسی عملکرد ریاست وقت سازمان حفظ نباتات در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ حکایت از تخلفاتی از جمله واریز دو مرحله از منابع مالی سازمان به حساب موسسه تحقیقات گیاه پزشکی بدون اسناد مثبت و تلاش برای مستند سازی آن

مطابق با گزارش تفصیلی حذف ظرفیتهای اشتغال و فعالیت کلینیک‌های گیاه پزشکی و انحصاری کردن تست و آزمایش نمونه های گوجه فرنگی، فلفل و غده های بذری سیب زمینی توسط موسسه تحقیقات گیاه پزشکی و نهایتاً ایجاد درآمد برای آن موسسه با توجه به خارج از شمول بودن درصدی از سرجمع آن درآمدها که می‌تواند منافعی را برای اعضاء موسسه و سازمان تات ایجاد نماید و همچنین در اختیار قرار دادن امکانات دولتی و برگزاری سمینار انحصاری برای فقط شرکت خارجی سینجنتا در سالن کنفرانس سازمان حفظ نباتات و ایراد سخنرانی ریاست سازمان برای آن شرکت و تلاش برای ثبت سموم شیمیائی آن شرکت که آثار سرطانزایی و ماندگاری بیش از دو هزار روز در خاک از جمله آثار برخی از آن سموم می باشد و مهمتر آنکه سوء استفاده از موقعیت سازمانی برای واردات بذور و نهال بدون اعمال ضوابط و مقررات قرنطینه ای به شرح گزارش تفصیلی است.

۳ (بررسی جایگاه و عملکرد هیات نظارت بر سموم (موضوع ماده (۳۳) آئین نامه اجرایی قانون حفظ نباتات؛

بررسی نحوه برگزاری جلسات هیات نظارت؛ حکایت از آن دارد که اظهار نظرات کارشناسی و تخصصی نمایندگان دستگاه های عضو این هیات؛ فاقد مستندات کارشناسی رسمی سازمان متبوع و بصورت شفاهی بوده و شرح مذاکرات ثبت و ضبط نمی شود.

بررسی مصوبات هیات نظارت طی سنوات ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۲ حکایت از عمده ضعف ها و تخلفات عملکردی به شرح ذیل است:

- ۱- غالب بودن نقش و نقطه نظرات تخصصی و فنی نمایندگان سازمان حفظ نباتات در جهت گیری جلسات؛
- ۲- تأیید مدارک بسیاری از پرونده های سموم شیمیائی علیرغم نواقص ذکر شده در مقررات مربوطه؛
- ۳- به حد نصاب نرسیدن تعداد اعضاء هیات نظارت بر سموم در حدود نیمی از جلسات تشکیل شده طی سنوات ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۶ و به تبع آن عدم اعتبار قانونی مصوبات جلسات مذکور؛
- ۴- نبود شفافیت عملکردی و اعمال تبعیض ناروا بین شرکت های متقاضی؛
- ۵- مصوبات متناقض در خصوص سمومی که سرطانزایی و عوارض حاد انسانی، جانوری و محیطی آنها مسجل بوده و یا در متن صورتجلسه هیات نظارت مورد تاکید قرار گرفته است؛
- ۶- رویه اخذ مدارک و مستندات از شرکت ها به صورت کپی گواهی و تصدیق نشده و غیر قابل اتکا و بعضاً فاقد سربرگ شرکت های سنتز کننده، فرمولاتور و آزمایشگاه‌های دارای GLP؛

۷- نهادینه بودن اطلاع روند رسیدگی پرونده آفت کشتهای گیاه پایه و بیولوژیک و غالباً اعمال سلايق شخصی؛

۸- عدم ارزیابی کیفیت سموم تولید شده توسط شرکتهای واسط و فرمولاتور

۴ (بررسی جایگاه آزمایشگاههای طرف قرارداد و عملکرد آنها؛

-بررسی آزمایشگاههای طرف قرارداد با سازمان حفظ نباتات بیانگر محدود بودن تعداد آزمایشگاه ها از (۲) آزمایشگاه در سال ۱۳۹۵ تا (۹) آزمایشگاه در سال ۱۴۰۲، نبود استانداردهای اجباری ملی؛ کمبود استانداردهای در اختیار و به تبع آن ابهام در تایید برخی سموم شیمیائی؛ عدم تعیین مهلت زمان انجام یک آزمایش توسط آزمایشگاه و وجود تأخیر چند ماهه و یا چند ساله آزمایشگاه در ارائه جواب آزمایش، ضعف تجهیزاتی و اکتفاء به برخورداری از استاندارد ایزو ۱۷۰۲۵ مورد قبول سازمان استاندارد و ضعف کمی و کیفی نیروی انسانی؛ و عقد قرارداد با آزمایشگاه های وابسته به شرکت های وارد و یا تأمین کننده سموم است.

۵ (بررسی نقش و آثار عملکردی بخش قرنطینه سازمان حفظ نباتات در محصولات کشاورزی وارداتی و صادراتی؛

-گفتنی است که قرنطینه گیاهی اولین خط دفاعی حفاظت و مراقبت از تولیدات کشاورزی و منابع طبیعی از مقطع مبادی ورودی و خروجی و ترانزیت محسوب می شود و بخش قرنطینه این سازمان با برخورداری (۱۷۵) پرسنل در (۱۰۲) پست قرنطینه گیاهی در مبادی ورودی و خروجی کشور وظایف انجام بازرسی نمونه برداری و تست آزمایشگاهی واردات صادرات و ترانزیت سالانه بالغ بر (۳۲) میلیون تن انواع محصولات کشاورزی را بر عهده دارد.

-بررسی سنواتی ساختار، عملکرد، امکانات، تجهیزات، ساعات فعالیت و بالاخص تناسب پرسنل سازمانی پستهای قرنطینه با تعداد پستهای قرنطینه حکایت از ضعف عمده سازمانی، سطح دانش، تخلفات عملکردی و فقر مطلق پست های قرنطینه ای بالاخص در حوزه نیروی انسانی متخصص و سطح نازل حقوق دریافتی آنها دارد.

-به عنوان نمونه آفت قرنطینه ای و خطرناک «سوسک سرخرطوم حنائی خرما» ابتدا از سال ۱۳۶۹ از پاکستان وارد سراوان شد و تا سال ۱۳۹۵ مهار شد. اما بعد از سال ۱۳۹۵ این آفت از طریق قاچاق پاجوش خرما وارد شرق و جنوب کرمان شد. گفتنی است که واردات رسمی و مستمر «پاجوش خرمای

مجول» و گاه‌ها بدون رعایت ضوابط قرنطینه قبل از واردات از مبادی ورودی از سال ۱۳۹۸ آغاز شد و این آفت با امکان پرواز و شیوع تا (۱۰) کیلومتر توانسته حدود (۸۵) هزار هکتار از نخلستانهای جنوبی کشور را (طبق اعلام وزیر جهاد کشاورزی در سال ۱۴۰۱ به رئیس جمهور) به این آفت آلوده کند که در ابعاد اقتصادی و امرار معاش خانوار و باغداران و کسب و کار فعالان این حوزه و هزینه‌های کنترل آفت و مسبب آن مورد توجه می‌باشد. مضافاً آن که طبق استعلام بعمل آمده و برای کاشت بخش اعظم این پاجوش‌ها به میزان ۷,۸۲۵ هکتار اراضی منابع طبیعی به طور قطعی واگذار شده و ۱۲,۱۵۴ هکتار نیز در انتظار واگذاری می‌باشد.

- با ورود آفت «مگس مدیترانه‌ای» از دهه‌های گذشته بعنوان یکی از مخرب‌ترین آفات و با قدرت خسارت به بیش از (۴۰۰) نوع از محصولات زراعی، باغی، گلخانه‌ای و کشاورزی کشور و یا ورود آفت «کرم برگ خوار پائیزه» به شهرستان ارزونیه که از مهرماه ۱۴۰۲ توسط مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی جبرفت شناسایی شد و با عنایت به بی‌توجهی و عدم نظارت و عدم ورود به موقع سازمان حفظ نباتات با قدرت پرش (۱۰۰) کیلومتر امکان تسری و خسارت به بسیاری محصولات کشاورزی در استانهای کشور از جمله کاهش تولید گندم برای سنوات آتی را دارد.

- در حوزه صادراتی نیز طبق اسناد بدست آمده گاه‌ها آلودگی برخی از محموله‌ها از جمله فلفل صادراتی به روسیه محرز و از صادرات آن ممانعت به عمل آمده؛ اما با جعل مدارک و یا با هماهنگی برخی افراد و کلینیک‌های گیاه پزشکی، ضمن اخذ تأییدیه‌های لازم موفق به صدور گواهی بهداشتی برای محموله‌های آلوده و مساله دار و در نهایت صادرات آنها می‌شوند که ضمن اعلام تذکرات کشور مقصد موجب تخریب بازار محصولات صادراتی ایران شده است. نکته با اهمیت آن که در واگذاری امر مهم و حیاتی قرنطینه گیاهی و کلینیک‌های گیاه پزشکی به بخش خصوصی ضعف شدید سازمان حفظ نباتات و استان از منظر نظارت عالی بر کلینیک‌های گیاه پزشکی محرز است؛ و آن چه اتفاق افتاده این است که واردات نهاده‌ها و محصولات کشاورزی دارای آفات از جمله «سوسک سرخرطومی حنالی خرما» و یا «مگس مدیترانه‌ای» و یا «مگس میوه زیتون»، «کرم ساقه خوار برنج»، «چاروک لیموترش»، «گرینینگ مرکبات»، «کرم برگ خوار پائیزی» و مواردی از این دست مصادیقی از تخلفات برخی از شرکت‌ها و ضعف‌های سنواتی بخش قرنطینه در کشور است.

۶ (مسئولیت‌های سازمان حفظ نباتات از بابت باقیمانده سموم در محصولات کشاورزی و عوارض و خطرات ناشی از آن؛

-مطابق با استاد و قوانین بالا دستی کشور در امر نظارت بر سلامت محصولات خام کشاورزی، وزارت جهاد کشاورزی مسئول نظارت بر نوع و میزان استفاده از سموم و آفت کش ها در مزارع و باغات کشاورزی بوده و وزارت بهداشت به عنوان متولی اصلی سلامت می بایست با همکاری وزارت جهاد کشاورزی علاوه بر تعیین میزان مجاز استفاده از سموم در محصولات کشاورزی با پایش محصولات در سطح عرضه از عرضه محصولات کشاورزی غیر مجاز جلوگیری نماید.

-اما علی رغم این تکلیف قانونی نه تنها ارتقاء سطح دانش بینش و مهارت و نظارت لازم بر نوع و میزان استفاده از سموم و آفت کش ها صورت نمی گیرد بلکه عرضه محصولات دارای باقیمانده سموم در سطح میادین میوه و تره بار و فروشگاه های سطح شهرها و کانونهای جمعیتی همچنان ادامه داشته و گزارشات پایش باقیمانده سموم و پایش نیترات و فلزات سنگین در محصولات کشاورزی که از سال ۱۳۹۴ هر ساله توسط معاونتهای سازمان غذا و دارو وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در کل کشور تهیه می شود موید عدم تطابق نمونه ها از نظر انطباق ناشی از بقایای سموم، نیترات و فلزات سنگین در سنوات مختلف و از حدود غالباً (۵٪) الی (۴۰٪) می باشد که زمینه بروز انواع بیماری ها از جمله سرطان و تومورزایی، جهش ژنتیکی نقص جنین، عقیمی و ناباروری و امراض دیگر و به تبع آن هزینه های درمانی و تغییر مسیر و کیفیت زندگی برای آحاد افراد جامعه ایجاد و زمینه سازی کرده است.

-مضافاً آن که بر اساس گزارش سازمان پدافند غیر عامل به شماره ۰۱۱۹۰/۲۱۱/۳/۳۲۳۵ مورخ ۲۸/۰۳/۱۴۰۱؛

- ۱- اغلب آفت کشهای مورد استفاده در تولید محصولات کشاورزی به رغم شستشو، طبخ و فرآوری آن محصولات در زمان پیش از مصرف باز هم آثار سوء خود را بر فرآیند تولید مثل پستانداران نظیر انسان می گذارند.
- ۲- از میان (۳۹۵) مورد آفت کش مورد مطالعه این سازمان و گردآوری شده از وبگاه های گوناگون، نتایج مطالعه (۱۱۹) مورد آفت کش مؤید سوء مصرف آنها بر تولید مثل است.
- ۳- از (۳۹۵) مورد آفت کش مورد مطالعه (که حدود (۱۸۰) مورد آنها توسط هیات نظارت سازمان حفظ نباتات کشور تأیید و ثبت شده اند) برای (۷۱) مورد از آنها در ایران مجوز صادر شده ولی در استاد استاندارد ملی و کدکس، مقدار MRL (حداکثر میزان باقیمانده) مشخص نشده و نهاد ناظر قادر به ردیابی و انطباق مقدار باقیمانده این آفت کش ها در محصولات کشاورزی با استانداردهای سلامت نیست؛
- ۴- از مجموعه (۷۱) آفت کش مجاز ولی فاقد MRL مشخص فقط بر روی (۸) آفت کش پیرامون تاثیر بر فرآیند تولید مثل تحقیقات انجام شده و نتایج گزارش در دسترس نیست؛

۵- متأسفانه در کشور بررسی باقیمانده آفت کشها بر روی محصولات کشاورزی به درستی و با گستردگی مناسب و مورد نظر نهادهای قانونی انجام نمی‌شود و افراد در معرض این مواد باید نسبت به مصرف آنها کاملاً آگاه شده باشند.

-یکی دیگر از موارد با اهمیت باقیمانده سموم در محصولات کشاورزی وارداتی از سایر کشورها و بالاخص کشور برزیل است که این کشور در سنوات متعدد به اولین کشور مصرف کننده سموم نباتی دنیا تبدیل شده و حتی گوشت وارداتی از آن کشور می‌تواند متاثر از مصرف باقیمانده در غذای دام باشد.

۷ (بررسی وظایف و اختیارات واگذار شده به سازمان نظام مهندسی کشاورزی؛

-در سال ۱۳۹۳ سازمان حفظ نباتات طی تفاهم نامه ای با سازمان نظام مهندسی کشاورزی از یک سوی اختیارات متعدد اجرائی و حاکمیتی خود را به سازمان نظام مهندسی کشاورزی واگذار نمود و از سوی دیگر خود سازمان حفظ نباتات مکلف شد تا اقدامات سیاستگذاری برنامه ریزی تهیه و تدوین و ابلاغ دستور العمل ها و سایر ضوابط و مقررات فنی، اجرائی و نظارتی مربوط به صدور مجوزها و پروانه ها و کلینیکهای گیاه پزشکی نظارت عالی بر فرآیندها و عملکردها و مواردی از این دست را اعمال نماید که انجام غالب تکالیف و وظایف (۹) گانه تفاهم نامه عملیاتی نشده است و سازمان حفظ نباتات فاقد اطلاعات درخواستی موضوعه می باشد.

۸ (بررسی کارکرد سازمان حفظ نباتات در ازاء اجرای کد شناسایی کشاورزی QR-Code ؛

-طبق مصوبه قرارگاه امنیت غذایی و ابلاغیه وزیر جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۱ مسئولیت کنترل و نظارت بر فرآیند تولید از جمله نظارت بر اجرای دستور العمل ها و مقررات نمونه برداری و کنترل نهاده های مصرفی (مانند سموم، مواد و عوامل بیولوژیک تجهیزات کنترل غیر شیمیایی از قبیل فرمون ها و غیره) و طرح برنامه اجرائی تضمین کیفیت و ارتقای سلامت محصولات کشاورزی زراعی، باغی و گلخانه ای که شناسایی و شناسنامه دار کردن واحدهای تولیدی را هم شامل می شود بر عهده سازمان حفظ نباتات بوده است که این سازمان از تاریخ ۱۴۰۱/۰۳/۱۷؛ دو زیر سامانه حد مجاز آلاینده ها و ارتقاء سلامت محصولات کشاورزی را در سامانه سماک برای فقط (۱۴) محصول (صرفاً) صادراتی را تعبیه و بارگذاری کرده است و این اقدام به صورت یک طرفه معطوف به استقبال و ثبت نام متقاضیان فعال در این حوزه شده است در صورتی که ضرورت دارد تا الزامات تشویقی قانونی و اجرائی ضرورت تسری این سیاست برای کلیه محصولات و بالاخص برای بازارهای داخلی از بابت لزوم تأمین سلامت محصول

و سلامت و ایمنی غذایی آحاد مردم جامعه برقرار گردد. مضافاً آنکه کمیسیون کشاورزی موضوع الزام QR Code را در برنامه هفتم توسعه مورد تاکید قرار داده است.

-نکته با اهمیت این که در سال ۱۴۰۱ وظایف و تکالیف دفتر محیط زیست و سلامت غذا وزارت جهاد کشاورزی و همچنین تدوین سیاست ها برنامه ریزی نظارت و همکاری در زمینه های توسعه پایدار و محیط زیست کشاورزی از آن وزارتخانه منفک و به طور کامل به سازمان حفظ نباتات کشور الحاق شده است. این اقدام در واگذاری مسئولیت بدون ایجاد ساختار مناسب با تکالیف و وظایف محوله در سازمان حفظ نباتات و همچنین عدم الحاق و انتقال منابع و اعتبارات بودجه ای مربوط به وظایف و تکالیف فوق الذکر در زمان انتقال به سازمان حفظ نباتات نتوانسته موجبات تحقق این سیاست را فراهم کند. لذا سازماندهی این بخش در سازمان حفظ نباتات ضروری می باشد.

بخش سوم: جمع بندی و پیشنهاد

در پایان تأکید می نماید که اصلاح امور و مسائل و مشکلات ناشی از عملکرد سازمان حفظ نباتات؛ نیازمند:

- ۱- تغییر نگرش و تحول اساسی در ساختار سطوح مدیریتی و پرسنلی با رویکرد ارتقاء ساختار و برنامه مرتبط با توسعه و گسترش آفت کشتهای گیاه پایه بیولوژیک و غیر شیمیائی و ضرورت حمایت از این حوزه و الزام در کاهش مستمر استفاده از سموم شیمیائی رایج بالاخص ضرورت حذف سموم شیمیائی پرخطر و در بردارنده امراض صعب العلاج انسانی و عوارض جانوری و زیست محیطی
- ۲- لزوم و تأکید بر هوشمند سازی سازمان و جامعیت سامانه های آن و تأکید بر انتقال سرور سامانه جامع مانیتورینگ سموم سازمان از شرکت خصوصی به بخش فناوری اطلاعات وزارت جهاد کشاورزی؛
- ۳- ضرورت تأمین نیروی انسانی متخصص به لحاظ کمی و کیفی در ستاد سازمان و مراکز استانی با لحاظ برقراری انگیزه های شغلی و متناسب با افزایش یافتن مسئولیت در حوزه امنیت غذایی و بالاخص برقراری فوق العاده تسری در احکام کارگزینی کلیه کارکنان آن سازمان؛
- ۴- انتخاب مسئولین استانی و شهرستانی به لحاظ لزوم همسو بودن و تبعیت کامل با پیشنهاد (۳) نفر منتخب روسای استانی و تأیید ریاست سازمان و امکان غزل ایشان توسط ریاست سازمان (به دلایل ضعف و تخلف عملکردی)؛
- ۵- ایجاد و سازماندهی تجارب و برنامه جانشین پروری برای مسئولیتهای تخصصی و کلیدی؛
- ۶- لزوم گردش نیروی انسانی در مشاغل خاص و کلیدی و با دارای امضای طلائی

- ۷- ارتقاء امکانات تجهیزات و لزوم تناسب ساختار و نیروی انسانی با وظایف ملی و حاکمیتی در حوزه های مختلف و بالاخص بخش بیولوژیک، بخش سلامت غذا، پسته‌های قرنطینه، آزمایشگاه و کنترل آفات؛
- ۸- ممنوعیت تصدی مشاغل کلیدی و مدیریتی برای اشخاص دارای تخلف و سوابق از جمله تذکرات متعدد در پرونده سازمانی تخلف محرز شده در پرونده مرتبط در هیأت رسیدگی به تخلفات اداری داشتن پرونده در مراجع شبه قضائی و قضائی و یا تخلف محرز در پرونده مرتبط در مراجع نظارتی و امنیتی؛
- ۹- تأمین استانداردهای آزمایشگاهی امکانات تجهیزات و بالاخص لزوم تناسب پرسنل آزمایشگاهی سازمان؛
- ۱۰- حذف ارز ترجیحی از سموم کشاورزی با توجه به اینکه قیمت آن در بازار به صورت آزاد بوده و زمینه لغزش نیروهای سازمانی را رقم زده و حدود (۱٪) در سر جمع نرخ تمام شده محصولات کشاورزی اثر داشته و موجب حذف فساد و رانت مربوطه می شود؛
- ۱۱- ضرورت ارزیابی عملکرد موسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور و لزوم اصلاح رفتارهای سازمانی در انجام تکالیف و وظایف قانونی؛
- ۱۲- ضرورت و بازنگری در عملکرد و شرح وظایف سازمانی سازمان تحقیقات آموزش و ترویج کشاورزی (یا همان سازمان تات) در ازای مسئولیت سطح دانش بینش و مهارت فعالان بخش تولیدات کشاورزی
- ۱۳- افزایش اعتبارات بودجه ای به منظور انجام تکالیف قانونی در حوزه اجرائی پایش سموم، پست های قرنطینه، سلامت غذا، نظارت و همچنین تامین استانداردها و مواد آزمایشگاهی؛
- ۱۴- ضرورت اصلاح رویه و عملکرد هیات نظارت بر سموم از جمله مستندسازی و آرشیو محرمانه، لزوم ارائه نقطه نظرات سازمانی دستگاه های عضو هیات بصورت مکتوب و رسمی است و ضبط صوتی و تصویری شرح مذاکرات هیات نظارت و برقراری ضمانت اجرائی؛
- ۱۵- تعیین جرایم و مجازات سنگین برای هر گونه تخلف شرکتهای وارد کننده و تولید کننده سموم شیمیائی و واریز منابع آن به حساب سازمان حفظ نباتات؛
- ۱۶- تعیین استانداردهای اجباری و برخورداری از لیبل و آرم استاندارد ملی قابل رصد بر روی برچسب محصولات عرضه شده به بازار؛
- ۱۷- لزوم افتتاح حساب ارزی مستقل بنام سازمان حفظ نباتات از بابت کمک های بین المللی و به جهت تسریع در فرآیند مدیریت بحران و تخصیص (۱۰۰٪) آن منابع؛
- ۱۸- اصلاح قانون حفظ نباتات و لحاظ ضروریات این گزارش و گزارش تفصیلی هیأت تحقیق و تفحص در آن اصلاحیه «مجدد تأکید می نماید که بدون این تغییرات و تحول اساسی استمرار وضعیت گذشته و

کنونی و وخامت بیشتر بالاخص در افزایش امراض انسانی و به تبع آن افزایش هزینه های درمانی جامعه
قطعی خواهد بود».

در خاتمه مستند به ماده (۲۱۴) قانون آیین نامه داخلی مجلس و به منظور رسیدگی به تخلفات احرازی،
گزارش برای رسیدگی به قوه قضائیه با مرجع رسیدگی به تخلفات اداری ارسال گردد/».